

ЗАМАНА

Газета издаётся на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: gazeta.zamankbr.ruКЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Кенгеш

Республиканы социал-экономика айныууну эсеплери сюзюлгендиле

КъМР-ни Башчысы **Казбек Кокос** КъМР-ни Правительствоосуна къауум эмда муниципал къуралыулары таматарлары бла кенгеш бардырганды. Анда Къабарты-Малкъарны социал бѣлюмюн бла экономикасын айныууну толу болмагъан эсеплери сюзюлгендиле.

Белгиленгенча, жыл башындан бери иги жанына тюрлениле сакъланадыла. КъМР-ни Правительствоосуна Председатели **Мусукланы Алий**

жалчытыуда да ёсюм барды.

Хайырларырга берилген жашау журтла 11,5 процентге кѳбейгендиле. Эл мюлк продукциядан былтырны бу кезиунден эсе 4,6 процентге кѳп чыгарылганды. Розница сатыу-алыуу ёлчеми да ёсенди. Ишсизлини саны эки кере чаклы бирге азайганды. Республиканы кеси файдалару 6 айгъа

бѣлюмлени жумушларына къоратыллыкъды.

Миллет проектлеге кѳре 270 мекам ишлене эмда жангыртыла турады. Миллет проектледе белгиленген жумушлагъа быйыл битеу да 11,4 миллиард сом бѣлюнорюкдю. Аны 9 миллиарддан асламы федерал бюджетникиди. Алты айны эсеплерине кѳре республика миллет проектлени 80 процентте толтуруу бла къыралда экинчи, СКФО-да уа биринчи жерлеге чыкыганды.

КъМР-ни Башчысы бек улуу иш бардырылганын, иги кесек ырыскы къоратылганын да белгилегенди. Битеу бирге ишни къурауға, кадрла эм къурулуш материалла, техника да мажарууға, контроль этилирине бек улуу къыйын салынганды, ведомстволаны араларында келишиулюк болуруна да къайгырылганды. Жылны ахырына дери 7 школну, спорткомплексни, Нальчикде поликлиниканы, Кубада амбулаторияны, Эльбрусда участка больницаны, Аушигерде Маданият юйно, Октябрьскоеде фельдшер-амбулатор пункту, ЖКХ-ны да талай объектин хайырланууға берирге мурат этиледи, деп билдиргендиле КъМР-ни Башчысыны бла Правительствоосуна пресс-службасындан.

Къайгырыу

Аскерчилерибиз бла байламлыкъны кючлер муратда

Россей Федерацияны Къоруулау министрствосуна буйругуу бла РФ-ни Саутланган кючлерини фельдшер-почта связи «Почта России» АО бла бирге энчи аскер операциягъа къатышханланы почта жумушларын тындыруу, ол санда письмоларын, бандерольларын бла посылкаларын керекли жерлеге жетдируу, дагыда аскерчилени письмоларын Россей Федерацияны субъектлерине жиберуу жаны бла ишни къурагъандыла. Ол къалай тындырылганыны юсюнден жамауатха билдире мурат бла Россейни Къоруулау министрствосуна кесини сайтында энчи аскер операциягъа къатышханланы почта жумушларын тамамлау къалай къуралганыны юсюнден билдирген материалла басмаланадыла.

Къабарты-Малкъарда да республиканы Правительствоосуна Председателини биринчи орунбасары С.А.Говоров Россей Федерацияны Къоруулау министрствосуна энчи аскер операциягъа къатышханланы почта жумушларын тамамлау къалай къуралганыны юсюнден инсанлагъа регион басма органлада басмалау бла билдирип турууны юсюнден онуюн толтуруу муратда 2023 жылны 3 июлунда 20-4417-чи номерли буйрукъ чыгарганды. Анга кѳре энчи аскер операция барган тийреге посылкала быйыл 1 майдан башлап хакъсыз жиберилгенлерини юсюнден билдиребиз.

ЭСЕРТИУ: хар посылка 10 килограммдан ауур болмазгъа керекди. Аны жиберген адам юсюнде аскер бѣлюмюно номерин, кимге жиберсе да, аны тукумуун, атын жазаргъа тийишлиди. Адреси да былай жазылады: Москва шахар, индекс 103400.

Тюбешу

Ушакъны маъанасы — социал болушлукъну тап къурау

КъМР-ни Башчысы **Казбек Кокос** энчи аскер операциягъа къатышханлагъа социал болушлукъну кыуар муратда «Ата журтну къоруулауучулары» кырал фондну Къабарты-Малкъарда бѣлюмюно таматасы **Муаед Дадов** бла ишни тюбешу бардырганды.

Ушакъны кезиунде фондну шѳндюню борчлары сюзюлгендиле. Аны бла бирге регион бѣлюмде ишленгенлеге – СВО-гъа къатышханланы хар бири ючюн да къайгырылыкъ социал координаторлагъа не бла болушургъа боллугъуну юсюнден сѳлешингенди. «Ала улуу жууаппылыкъны, тийишли билимни эмда ангылаулыкъну, бек башы уа – жигиттерибизге эс тапдырырга жюрек талпынуулыкъну излеген борчланы тамамлайдыла», - деп чертгенди Казбек Кокос.

Энчи аскер операциягъа къатышханлагъа бла ала аны ююрлерине болушлукъ тапдырууда ведомстволары аралы бирге ишлеуноу къурау да бек маъаналы болганы эсгертилгенди. Казбек Кокос **Муаед Дадов**ну КъМР-ни Башчысыны «Ата журтну къоруулауучулары» фондну иши бла байламлы кенгешчинини къуллугъуна салуу гъа оную этгенини юсюнден билдиргенди. Аны полномочияларын бу иш бла байламлы чыгъа тургъан борчланы бютюн терк эмда тынгылы тамамлар ючюн кенгерттирге керек болганын да ангылаханды, деп билдиргендиле КъМР-ни Башчысыны бла Правительствоосуна пресс-службасындан.

Жыйылыу

«Ата журтубузну къоруулагъан жашларыбызгъа энчи кѳзден къараргъа керекбиз»

КъМР-ни Башчысы **Казбек Кокос** энчи аскер операциягъа къатышханлагъа бла ала аны ююрлерине социал болушлукъ берилуноу къурау жаны бла комиссияны жыйылыуун бардырганды. Аны кезиунде СВО-гъа къатышханлагъа себеплик этиу жаны бла «Ата журтну къоруулауучулары» кырал фондну Къабарты-Малкъарда бѣлюмюно ишини биринчи эсеплери чыгарылгандыла.

Жыйылыу гъа КъМР-ни Правительствоосуна Председателини орунбасары **Марат Хубиев** (комиссияны таматасы), министрле, жер-жерли администрацияланы, социал мажмелени, жамауат эмда дин бириги-

уленни таматарлары къатышхандыла.

Казбек Кокос фондну Россейни Президенти Владимир Путинни указы бла къуралгъан бѣлюмю ишин къалай бардырганына дайым кѳз-къулакъ болгъанлай тургъанын айтханды. Анга деп 1000 квадрат метрни тутхан мекам бѣлюннгенди, анга эки айны ичинде тынгылы ремонт этилгенди, аны бѣлюмлери районлада да ачылгандыла. Быйлыны ахырына дери бѣлюмге ишлерге 80 адамны алырга белгиленди, аладан 23-сю энчи курсладан ётгендиле эмда районлада ишлеп турадыла.

Кырал фондну регион бѣлюмюно таматасы **Муаед Дадов** а бир айгъа

энчи аскер операциягъа къатышханладан бла ала аны ююрлеринден 135 тилек тошгенин билдиргенди. Ала социал болушлукъ, аскер къууаланы ветераны деген ат алыу, юридический, психология, медицина жаны бла да себеплик этиу, санаторкурорт багъуу, коммунал жарсыула бла байламлыдыла. 120 тилекге кѳре мадарла этилгендиле, 15-сине да къарала турады. Бир тилекге, бир тарыгъуу гъа да эс бурулмай къалмайды. Ала аны дайым тинтиу не болушлукъ керек болганын тохташдырыу гъа онг береди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Муниципал сагъат

Ал жанында — билим беруу мекамланы жангыртыу

КъМР-ни Башчысы **Казбек Кокос** районланы бла шахар округланы башчылары бла кезиулоу кенгешни бардырганды. Анда муниципалитетледе миллет проектле бла республикалы программала къалай толтурулганына къаралганды.

Республиканы онуючу билим беруу учреждениаланы къурулуш эмда жангыртыу ишлери къалай баргъанла-

рына энчи эс бургъанды. Жер-жерли администрацияланы башчыларына аллай объектледе болумну дайым типтин, билип турургъа, къурулуш эмда жангыртыу ишле тынгылы эмда белгиленген болжаллада тамамланууларына къайгырырга кереклисин эсгертенди.

Жыйылыуда дагыда школланы бла сабий садланы жангы окъуу жылгъа

хазырлау къалай барганына да къаралганды. Ахырында республиканы онуючу эллини бла шахарланы тазалькыларын бла тизгинликлерин жалчытуу жаны бла ишни кючлендирге кереклисин чертип айтханды, деп билдиргендиле КъМР-ни Башчысыны бла Правительствоосуна пресс-службасындан.

«Ата журтубузну кьоруулаган жашларыбызга энчи кёздөн кьарарга керекбиз»

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Казбек Коков бёлюмю иши «бир терезе» амал бла кьуралса иги боллугун чертгенди. Бу мекамда Медико-социал экспертизаны бюросуну, юридический эмда психология жаны бла болушлук берген бёлюмлени, МФЦ-ни бла Сберни орнатуу ишине алай кьурауга себеплик этерикди.

Андан сора да, КьМР-ни Башчысыны булругу бла республиканы саулук сакьлау бёлюмюнде СВО-ну ветеранларына

энчи психотерапия болушлук бериу кьураллыкды. КьМР-ни саулук сакьлау министрине орунбасары **Марат Кармов** район поликлиникалада энчи кабинетле кьурала турганларын, багыу учреждениялардан биринде 30 ундуругу бла кондюзю бёлюм ачылыкктын билдиргенди. Казбек Коков аскерчили санатор-курорт багыуларын кьурауу онгарына да кьарарга буюрганды.

КьМР-ни уруну эмда социал кьоруулау министрине **Асанлы Алим** билдиргенге кере, по-

собияла, компенсацияла, ай сайын телениучо эмда бир кере берилген болушлук бек алгга аскерге чакьырылганлагга эмда алааны юйюрлени адамларына тохташдырыладыла. Алагга не керек болганын билер ючюн, социал паспортла жарашдырылгандыла, юйюрлеге кьарарык социал ишчиле эмда комплекс араланы специалистери тохташдырылгандыла. СВО-га кьатышханланы юйюрлери сайбейери садикде турганлары ючюн хакь телере керекмейдиле. Мобилизация бла

аскерге алынганланы сабийлерине хакьсыз аш бериледи, алагга психология-педагогика болушлук этиледи. Мобилизацияга тошгенлени барысына да республикалы бюджетден 25 мингишер сом заманында теленип турады.

Казбек Коков ахырында фонд тындырлык борчла бла ишле Президентни указында тохташдырылганларын эсертгенди. «Бизни борчубуз алааны толусунай эм артыгы бла окуяна толтуруугады, - деп чертгенди. - Муниципалитетлеге айтырыгь-

ым, фонд бла кьаты байламлыкь жюрютюгюз. Ата журтубузну кьоруулар ючюн кеслерин аямаган жашлагга энчи кёздөн кьарарга керекбиз. Социал болушлук аны бир кесегиди. Аскер борчларын бет жарыкты толтурганлагга жамаут саулай кьайгырырча этер ючюн биз кьолубуздан келгенни аямазга керекбиз. Ол бизни барыбызны да борчубузду».

КьМР-ни Башчысыны бла Правительство суну пресс-службасы.

Саугьалау

Иш кёллюлуклери эмда ата-бабаларыбызны төрелерине кертичиликлери ючюн

Саулук сакьлауда, билим бериуде, культурада, эл мюлкде, спортда, жандаурулук ишде эм башха сфералада жетишимле болдурган эллиге жууук инсанни КьМР-ни Парламентини Сыйлы грамотасы эм законла чыгарыучу органы башчысыны Ырызлыгыгы бла белгилегенди.

Анга аталган кьуанчлы жыйлыну ача, спикер **Татьяна Егорова** залда кьулукьларын толтурууда жетишимле болдурган, иш кёллюлуклери, инсанлыкь борчларына эм ата-бабаларыбызны төрелерине кертичиликлери бла энчи адамла жыйылганларын белгилегенди. «Сиз кьыралыбызга, республикага магьаналы жумушланы толтурасыз, ол санда экономикада, социал жашауда, маданиятта, башхалада», - деп кьошханды.

Белгиленгенлени арасында жандаурулук иш бла кьорюшгенле эм волонтерла да бар эдиле. Алааны кьыйыларын энчи белгилегенди спикер.

Жюрек халаллыгыгызыз, чомартлыгыгызыз ахшылыкьлагга чакьырады, сиз жамауатка кьулукь этуноу, жандаурулукну юлгосюн кергюзтесиз. «Биз биргебиз» битеурессей акцияны черктеринде ага энчи аскер операцияда Ата

журтубузну кьоркьуусулугун кьоруулаганлагга магьаналы болушлук толтурулады. Быллай кезиуде Россей бизге кьылай багыла болганын сезебиз, аны келир жашауу ючюн жууагылыкьны ангылайбыз, - дегенди Татьяна Борисовна эмда бюгонча кьыйын кезиуде жамаут бирикени ючюн ырызлыгынын айтып: «Бизни кючю бюз бирикледиз», - деп кьошханды.

Татьяна Борисовна залда жыйылганы сайлаган усталыкларына кертичиликлери, республиканы, кьыралны да келир жашауу ючюн кьайгырылукуллары бириктиргени да айтханды. Ол саугьа-

ланганланы алгышлай, салган муралларына жетиширлерин, саулукь, ырахматлыкь тежегенди.

Ызы бла саугьалау башланганды. Биринчилени санында КьМР-ни Парламентини депутаты - Судь медицина экспертизаны бюросуну башчысы **Мечукаланы Алихан** белгиленгенди. Ол республиканы саулукь сакьлауна салган кьыйыны ючюн РФ-ни Федерация Советини Сыйлы грамотасына тийишли болганды.

Саугьаланганланы арасында «Заман» газетни редакциясыны редактору **Мусукаланы Сакинат** да бар эди. Аны журналистиканы

айнытыуда кьыйынына берилгенди багга.

Билим бериуде жетишимлери ючюн законла чыгарыучу баш органы саугьасына Нальчикни 32-чи орта школуну башчысы **Макьыланы Асият** бла Майскийни 1-чи номерли школуну устазы **Жантуудулары Рустам** тийишли керюлгенди. Нальчикде аскер комиссарны аскер эсепге салуу жаны бла болушлукьчусу **Жашуулары Римма** ага законлукьну, инсанланы эркинликлерин сакьлауда жетишимлери ючюн белгиленгенди.

Кьыйын ауругьанлагга эм сакь-

атлагга болушлукь жаны бла «Жандаурулукь 07» фонду директору **Алтууланы Халимат** да бар эди Парламентини Сыйлы грамотасы берилгенлени арасында. Республиканы жыйымдыкь командаларын жазырауу жаны бла араны мюлк жаны бла оюучусу **Тёпеланы Климентини** спортну айнытыуда кьыйыны белгиленгенди.

КьМР-ни Парламентини башчысыны Ырызлыгыгына да инсанланы уллу кьаууму тийишли болганды. Алааны арасында Жемталаны Х.Черкесов атлы орта школуну директоруну кьуллугун толтурган **Маммеланы Асият**, миллет теуселени школуну башламчысы **Кучменланы Оксана**, «Нальчик» спорт комплексини башчысыны орунбасары **Кучмезланы Элдар** эм башхала.

Волонтерла **Князланы Замира, Оксана Манжиева** эм **Ксения Мещерякова** ага энчи аскер операцияга кьатышханлагга болушлукьлары ючюн спикерни Ырызлыгыгы бла саугьалангандыла.

Ахырында жыйылганла бирге суратха тошгенди. Кьуанчлы жыйылыу андан ары ушакь халда барганды.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Кьуанч

Кьуанчлы жыйылыуу Нальчик шахарны администрациясыны башчысыны орунбасары Мурид Макаев ачханды. Ол байрамны магьанасыны юсюнден кьысха билдириу этгенди эмда ахшы юйюрлени белгилеу республикада ахшы төреге айланганын айтханды. «2008 жылдан бери Нальчикде «Сюймеклик эмда кертичилик» майдал бла 280 юйюр саугьаланганды. Бюгон да ол ариу төребизни уллу ырызлыкь бла бардырабыз», - дегенди.

ЗАГС-ны шахар бёлюмюню таматасы Валентина Шериева, юлголю юйюрлени алгышлай, Ата журтубуз, республикабыз да аллай юйюрледен бай болганларын чертгенди. «Юйюр тутучу болса, кьырал да кючлю болур!» деген сёз барды да, насипка, кьыралыбызда юйюр төреле ёмюрледен бери да сакьланып келедиле. Бизни миллетде ага ол хазнага бютон бек сакь болгандыла. От жагыны, тыпыр ташынгы жылуу ёмюрлюк байлыкьла болганларын ала дурус биледиле», - дегенди ол.

Валентина Борисовна жаш адамланы жашау нёгерлерин иги сагыш этип сайларга чакьырганды, ол заманда юйюрлери тутучу болушларына эсертгенди.

Нальчик шахарны администрациясында Юйюрю, сюймекликни бла кертичиликни битеурессей кюнюн кьуанчлы халда белгилегенди. Ары юлголю юйюрле чакьырылып, алагга «Сюймеклик эмда кертичилик ючюн» майдалла, грамотала да берилгенди. Аны бла бирге «Юйюр-2023» деген битеурессей конкурсу регион кесегинде хорлаганла да белгиленгенди.

Ахшы төрени андан ары бардыра

Чекеланы Борис бла Рахима (ортада).

Тишируулары республикалы биригиюно таматасы Аулиат Каскулова ага жашлары бу конюледе Ата журтну кьоруулай, энчи

аскер операцияга кьатышхан аналагга хал аталагга айланп, сайбейери хорлам бла сау кьыйырларын тежегенди. «Барыбыз

Жетишланы Рашид юй бийчеси Ирина бла.

да алааны ашыгып сакьлайбыз, акьылыбыз, жюрегидиз бла да ала блабыз», - дегенди.

Андан сора да, ол мындан эки юйюр Москвада бардырылган «Юйюр-2023» битеурессей конкурса хорлаганларын да билдиргенди.

Кесини алгышшлау сёзюн Тишируулары нальчик шахар биригиюно таматасы Лидия Дигешева да айтханды. Аллай юйюрлени магьаналары уллу болганын чертип, алада ёсген сабийле

ариу кьылыкьлы, билимиле, жетишимиле да болганларын эсертгенди.

Андан сора саугьалау башланганды. Кёп жылланы бирге жашап, тутучулю юйюр кьураганлагга, адепли, адежли да сабийле, туудукьлары ёсдюргенлеге майдалла, грамотала да берилгенди. Аллай сыйга тийишли болганланы араларында Мьзыланы Александрны бла Ларисаны, Чекеланы Борисни бла Рахиманы, Жетишланы Рашидны бла Иринаны, Валера бла Лариса Канчуковланы, Мухамед эмда Светлана Шахмурзовланы, дагыда башхаланы атлары айтылгандыла. Байрамга ала сабийлери, туудукьлары, аладан туугьанла бла келгенди.

Саугьаланган юйюрлени баш иелерини бла юй бийчелерини бир-бирлери ага байрамны кьураганлагга, алааны сыйларын кёпоренлеге да ыспас сёзлерин назмула бла айтхандыла.

Байрамны ахырында Нальчикде 1-чи номерли музыкалы школда юйренген жашла бла кьызла ариу ауазлары бла жыйылганланы кьуандыргандыла.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

9 июль – Россейли почтаны күню

– Рамазан Махмутович, биринчиден, почтаны юбилейи эм сизни профессионал байрамыгыз бла алгышлайма! Неден башланган эди урунуу жолугуз?

– Почтачы болурма деп эсимде да жок эди. Аскерде кылуук этип келгенимден сора, 1969 – 1970 жыллада связьда электромонтер болуп турганма, ингирде уа университетде подкурслуга жорюй эдим. Сора ПГС факультетге киреме да, телефон-телеграф станцияны башчысы Гемулану Нох Адыловичге ишден кетеригими айтырга келеме. Алай ол мени жиберирге соймей эди. Ол Правительствону башчысыны орунбасары Хутуйланы Ханарфийге элтеди да: «Бу жаш связьда кялса суюме, бу жаны бла не окуу юй бар эсе да, бир оноу эт», - дейди. Ханарфий Исхакович: «Кимни жашыса?» - деп сорады. «Кенделенде Деуаланы Махмутну», - дейме. Ол а телефон бла сөлөшүп, Куйбышев шахарда Связьны электротехника институтунда жер табады. Окуууу бошап кыайтханымдан сора уа, Чегем районда телефон связьны башчысы этедиле.

– Да сора сиз биринчи күнюгюзден окууна тамата болуп кялгансыз. Нох Адылович бир зат сезген эди, баям.

– Хау, не заманда да манга таматала ышангандыла. Профсоюзла кючлю болган кезиулеринде связьда ишленгени профсоюзларыны республикалы комитетини башчысы болуп тогуз жыл ишлегенме. Жашау журтла, санатор эм турист путевкала – бар эди хар зат да ол заманда урунган адамга.

– Почтаны иши кялай кырал эди?

– Ол заманда деменгили кыралыбыз чачыла тура эди. Связьны управлениасы да белюнеди. Ол 1993 жыл эди. Республиканы биринчи Президентини Валерий Коков бла Правительствону башчысы Черкесланы Георгий мени чакырадыла да: «Россейни связь жаны бла министрине сени кергюзторге суюбиз», - дейдиле. Мен почтага келгенимде, не зат бар эди? Онжети жылны ичинде бетон каркасында сора бир заты болмаган мекам. Ишчиле жок, алага олтурурга, ишлерге жер да жок. Юч жылны ичинде мекамны битдирип, жюз бла алтмыш адамны ишге алып, суу, ток тартдырып, кабинетлени тап кырашдырып, урунуп башлайбыз. Артада дагыда юч жылны кесибизни ахчабызга гитче ремонт да этип турганбыз.

Онжети жыл ишлегенме директор болуп, манга иш тилей келгени арта кыайтармаганма, кюлумдан келгенича

Быйыл бизни республикада Россейни почтасы кыраулангы отуз жыл толады. Аны биринчи директору Деуаланы Махмутну жашы Рамазан болганды. Ол 1993-2010 жыллада бу ишни бизни республикада бийик даражага чыгарганды. Эки минг адамга башчылык этип турган Рамазан бир заманда кесин кетюрмегенди, ишчилерине, жумушлары бла келгенлеге болушханды. Юй бийчеси Гергюкяланы Зайнаф бла эки жаш бла бир кызы ёсдюргенди, юй-кюн этгенди. Жаннетли болсун, башланган школда устаз болуп кырк беш жыл ишлеген Зайнаф юч жыл мындан алга дуниясын алышханды. Рамазан а он туудукну огурлу аппасыды. Бюгон ол бизни ушак нёгерибизди.

Жууаплылыгы эм кыраучу хунери бла даража тапханды

болушханма. Бир-бир анала: «Иш кыкы аз болса да, кыайгырмайбыз, сабийибиз жаманат ичинде болсун, кылыкыга - ыз-га юйренсин», - дей эдиле. Районлада да почтамтла ачхан эдим. Жаннетли болсун, кеп кере Валерий Коков жыйылулада: «Сен эки минг ишчинге хакъ телейсе, налогла да бересе, сау бол. Башхала уа алай нек этмейдиле?» - деучо эди.

– Рамазан Махмутович, ушагыбызда иш бла байламлы болмаган эки-юч соруу берирге сую эдим. Сиз Кызахстанда туугансыз. Ата журтугыз кыайдады?

– Ата-бабаларымы жеринде. Мени элим Кенделенди. Ачык айтайым: аны бек суюме. Анда кеп жууктарыбыз да жашайдыла, Аллаха алага саулык, насып берсин. Битеу да тау элле багылдыла манга, алай Кенделен энчиди. Бусагытта Кенжедебиз. Мында да кепдуле таулула.

– Жашла уа сизни бламы турадыла?

– Эки жашха да арбазыбызда юйле ишленгенбиз. Кызыбызны юйю да узакда туююлду. Абаданла сабийлерин, туудукларыны керюрге суюдиле, ала да апапаны, ынналаны кятларында ёсселе игиди. Бизни ата-бабаларыбыз бошдан жашамагандыла бир бирлерини кятларында. Эки жашны, кызыны да сабийлери бир юйюкюлеча ёседиле, мен анга бек кыуанам.

Хар уллайган адамны күню кыуанчдан толлукду сабийлерин-туудукларыны керсе. Аны бла бирге, ыннаны бла апапаны жылыулары балачыкылага кюч-кыару береди. Юйюрге кялай эсе да, халкда да алайды. Бир бирибизге билеклик этсек, болушсак, айнырыкыбыз, алга атларыкыбыз.

– «Заман» газетни уа аламысыз, окуймусуз?

– Кенделенде школда окуганымда, дерслен сора юйге чабып келиучо эдим: «Коммунизмге жол» газетни окырга. Хау, бусагытта телевизор да, телефонларыбызда Интернет да бардыла, алай кесибизни тилибизде чыкыган газетибизни, тюз сабийлигимдеча, окуганлаи турама. Сабийлерим да, туудукларымы да малкыар тилде сөлөшөдиле. Мен апама, энди акыл сөз айтырга да эркинлим барды, жаш телюню тилибизни сакларга чакырама.

Ушагыбызны хайырланып, почтачылары алгышларга суюме, мамырлык, насып да тежейме.

Ушакыны БАЙСЫЛАНЫ Марзият бардырганды.

Эмилерини ыспасларын кере

Эм уллу тау элибиз Хасанияда почтада жууаплы эм иш келю адамла урунадыла. Таматалары Фрийланы Аминатды. Жаш адамды, алай болганлыкыга, ишин биледи, биргесине урунганланы да бирикдирип, аны тийишлисича тамамлайды.

Карданова Земфира операторду, налогла жыяды, письмоланы, посылкаларыны алып, алааны жарашдырып, адреслери бла ашырады.

Мен барган кезиуде почтачы Тежаланы Татьяна, артамагын газетледен, журналладан толтуруп, аланы юлеширге тебиреп тура эди. Кыайдан келгеними айтханда: «Элибизде «Заман» газетни адыргы этип саклап турганла кепдуле. Сөз ючюн, Кырчаланы Шама, Геляланы Танзила, Хапаланы Мурадны кыачан келесе деп, кырап турурла. Халкыбыз суюди ёз тилибизде чыкыган газетибизни. Анда ишленгенлеге кеп алгыш, ариу сөзле айтычудула», - деп, келюмо кетюргенди.

Элде абаданла, саулыкларына базынып, тюкеннге барып, сатыу эталмагынла кепдуле. Шёндю уа почталада, сапындан, быстыр жууган керекледен башлап, кеп тюрюю затла бардыла. Аладан почтачылага заказ этедиле. Ала уа аллай тилеклени толтурдыла.

«Элибиз кенгере барады. Юйле, адамла да кыошудыла. Почтачыларыбыз а битеу да беш болабыз. Алага элни жаю айланып чыгарга кыыйынды. Болсада бизни почтачыларыбыз ишлерин айыпсыз тамамлайдыла», - дейди Фрийланы Аминат.

Мында уа, башында сагынылган кызыладан сора да, Чапаланы Арзият, Кыартлыкяланы Таслийма, Придченко Анжелика, Карданова Джульетта ишлей-

Тежаланы Татьяна.

диле. Ала кыш, жаз, жауун, кыар деп кыарамай, газетлени, журналланы алычулага жетдиредиле. Ишлерин тийишли тамамлагычлары ючюн, кеп ариу сөзле эшитедиле.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

Суратда: (олтурган) Карданова Земфира, (суюлген) Фрийланы Аминат.

Насыпны мурдору – бир бирни хурметлеу

Тырнауузда жашаган Ботталаны Ибрахим бла Роза ахшы юйор кырагандыла. Ибрахим Сейдуллахович намысы жюрюген, аты жамауат ишде айтылган, «Элбур району сыйлы инсаны» деген атха да тийишли болган таматарларыбыздан бириди. Жашау нёгери Роза бла 4 кыз бла 14 туудук ёсдюредиле.

Бу юйорде кыонакда болуп, аланы насыпты юйор жашауларыны башырынлыкларыны бизге Темуккуланы Асыл ачыккылаганды.

– Биригиз - Кыргызда, башагыз Жемталада жашап, бир биригизни кыалай бла тапхан эдигиз?

Ибрахим: Анамы эгечлери Огъары Жемталада жашай эдиле да, анам бла биринчи кере алагъа школну бошагынымдан сора келген эдим. Андан сора уа хар эки жылдан бир кере жохлап турганма. Бир жол экиге айланган кыарындашым кыонакыга элтиргин айтады. Барабыз. Ма анда кёреме Розаны. Андан сора тюбеше-тюбеше турабыз. Ол мени жашау нёгерим болса, насыпты этеригине ишексиз болама. Алай, кыарындашы уа бир да ыразы болмайды, узаккыга жибериге унамай эди. Болсада, той этип, жашаган жериме алай алып кетген эдим.

Роза: Кыадарым алай болур эди: жашны сёлешгенине, оюмларына тынгылап, жашауда манга нёгерлик этерин аныглаган эдим. Узаккыга барлыгым да бир жангы сезим, сейир этдире эди мени.

– Эки суйогенни араларында насыпты юйор кыралып, кёп жылланы жашар ючюн сизни оюмузугъа кёре не керекди?

Ибрахим: Биринчиден, ол экеулен бир бирни сыйларга керекиди. Соймекликни мурдору олд. Роза бек аламант юйорде ёсгенди. Эгечлери, кыарындашлары да кёп болуп, хунерли, намыслы ёсгенин саулай эл да биле эди. Мен а эрке ёсгеним. Жашауумда хар зат да сыйдам эди, деп айталмайма. Терс-тюз кезиулерим да болгандыла. Алай жашау нёгерим, хар затны да бармагына чулгуп турмай, аз затдан кыауа чыгармай, сабыр, чыдамлы болганы ючюн, юйор сакъланады. Мен да, аны алайлыгына уллу хурмет этгеним не заманда да. Бир бирибизден бир жангы затлагъа юйрене жашай келгенбиз.

Роза: Жашауда кёп тырлоу зат болады. Бир тукумга бардын эсе, аны жашау турмушларына сингип, тапсызракъ затла болсада да, аланы да тюз ызгъа бурурга кюрешип, жашарга керекди. Мен хар кимде да иги жанын кёрюрге кюрешем. Ол манга болушдады.

– Жашауда кёп тырлениуле бола турдадыла. Мени оюмуна кёре, жалаңда чынтты юйор сакъланады бузулмай. Сиз аныглагандан, тутучлу юйорню тутуругу недеди?

Ибрахим: Мен ёсген юйорде эки сабий болуучу эдик. Бирибиз эртте окуна ёлюп кетген эди (жаннетли болсун), атам - кыара ишчи, сёзю аз сюрген. Анам а кючлю тиширыу болганды - бир ишден да кыоркымаган, айтырын билген. Ала манга юлгю эдиле да, аланы ызлары бла барырга кюрешгеним. Энди бир кысыха юлгю келтирейим. Биз юйор кыраган кезиуде Кыргызда Дмитриевка элде жашай эдик. Кесим ишлеген колхозну активи бизни чакырып, той сауыгъа уа Розаны ише салырга, бир уллу финанс бёлюмге таматалык этерге дейдиле.

Алай анда келинлени ишетмей эдиле. Ол ыспазылыккыга санала эди. Атам, анам да ыразы боллукъ тюйлө эдиле. Кыолайлы жашагынымыз себепли, аны ишеттир кереклиси да жокъ эди. Алай кеси уа бек сюе эди ишлерге. Аны анылап турганлыккыга, кеси арабызда оюнашабыз. «Кел андан эсе, сабийлерими ёсдюор, юйге кыара» - дегенимде, ол, сёз кыайтармай, айтханыма сыйынып кыалган эди.

Роза: Мен гитчеликден да ишлерге

юйренгенме. Сегиз сабий болганбыз. Анабыз мен гитче заманда ауушханды. Мен аны сыфатын эсиме окуна келтиралмайма. Бизни тамата эгечим Маржанат бла кыарындашым Мустафа ёсдюргендиле. Маржанат хар заманда да бизге: «Тюзлюкге, игиликге итинигиз, атыгызыны ахшы бла айтдыргызыз!» - деп айтучу эди. Кыарындашым Мустафа бизни бир затдан керекли этмегенди. Аланы насыятларын унутмай ёсгеним. Ишден кыачмай, кыолумдан келсе, кимге да болушурга кюреше. Юйорюмде баш иеме намыс, хурмет этип жашагыныбызны юйорюму мурдоруна санаялыккыма.

– Сабийле тууганы бла кыалай сезимле сынагандысиз!

Ибрахим: Аламант сезимле. Мен колхозда айырмалы ишлегеним. Онтёрт сагытны урунган кезиулерим да болгандыла. Алай, солурга да табыла эди заман. Жашауум бек зауукчу эди. Кеч келген кюнлерим да болгандыла. Алай биринчи сабий, Мадина, тууганда уа, бютюнда мени танып, ышара башлаганында уа, арталлыда заманымы тышында кыоратырга соймегеним. Ишни бошаганлай, юйге тартыла эдим.

Сабийле бир бири ызларындан тууган эдиле. Барысы да - кызычыкыла.

Роза: Бу айтханыма айып этмегиз, алай, дуняны башына былачала жаратылмагандыла деригим келеди. Хар бирчиги уллу насып юлюш болуп келгендиле бизге бу дуннига. Бет жоир ишлеге алданып, жаныбызны бир кюн да кыайнамай, ёсюп кеткендиле.

– Соймеклик дегенин сиз кыалай анылайсыз? Заман оза барганы бла аны тырлениуон эслеймисиз?

Ибрахим: Бюгюнлюкде аны юсонден кёп айтхандан, ыспазыракъ этип кыойгандыла. Мен анылагандан а, жашауда бир кере суйюп, сора ёмюрню ахырына дери ол сезиминге кыл болуп кыалырга керексе. Бу сёзю мен айтуп ойнамаганма. Айтмагызы деп кишиге да буюралмайма, алай мени оюмуна кёре, эр киши сёзле биз жырлап турмай, харкюнлюк ишлери бла ачыкларга керекди.

Дагыда бу сезимни мурдорунда сый беруу барды. Жашаган адамынгы сыйлау, хурмет этиу. Ма аны себепли

соймекликке кёп излем болады. Аланы толусунлай жалчыталмам деп да кыоркыма.

Роза: Мен да сюеме деген сёзю эшитирге итинмегенме, алай хар заманда да сезгенме. Аны ючюн баш иеме ыразыма. Жашаууму энчи кырыды бу адам, деп айталлыккыма. Аны биллир, билдирер ючюн да биллай сёзю айтуп туруу кереклиси болмаз.

– Кесигизни насыпты адамга санаймысыз?

Ибрахим: Бек насыптыма. Жалаңда бир жарыуум барды - кыарындашым болмагыны. Андан кыалганында уа, бир адам кыалай умутлай эсе, жашауум да алай кыаралганды. Хар мурамым толганды, дерге боллуккыма.

Роза: Жашауумда бир зат мудах этеди – анадан ёксюзлюкюм. Алай, айтханымча, сау болсула, эгечим бла кыарындашым, бизге ол ёксюзлюкю сездирмегенлери ючюн. Маржанат кыондан бек уста болганды. Тизгинибизге бек ариу кыараганды. Гитче-

Жигер ана, огъурлу ынна

Тутучлу, толу да, адепли да юйор кыайсы кыаралны да тутуругу, байлыккыды десек, терс болмаз. Бюгюн да бизни кыаралгана анга уллу магъана буриледи. Юйорню, соймекликни эмда кертчиликни кюню тохташдырылганы да анга шагатлыккы этеди.

Бизни республикада юлгюге тутарча юйорле, насыпха, бек кёпдюле. Ма алай бири бла шагъарей этерге сюеме бюгюн. Ол кеси да малкяр халк кёчюнчюлюкден тууган жерине кыайтхандан сора кыаралганды. Чеченланы Мухадин бла Маймулат 1963 жылда байлагандыла кыадарларын. Кыаштатада кёпге дери унутулмаган биринчи комсомол той да аламыкы болганды.

Биринчи кюнден окуна экиси да бир бирни анылап, бир бирге билеклик эте, жарым ёмюрню жашагандыла, элде кёп юйорлеге юлгю болгандыла. Ала алты сабий, сегиз туудук ёсдюргендиле, энди уа вина туудукларындан тууганланы да, тобукларына олтуртуп, кыубтады. Сабийлени барысы да бийик билим алгандыла, ишлеген жерлеринде бет жарыккы болуп, жамаутха хайыр келтиредиле. Анга уа ата-ана да бек кыуаннгандыла.

2014 жылда уа жууккыла, тенгле, тууганла, туудукла да аланы «алтын тойларын» этгендиле. Сабийлери ата-аналарына этген керти да аламант байрам-сауага эди. Андан сора бир жылдан а, жарысууга, уллу юйорню баш иеси жашауун алышханды...

Мухадин бла Маймулат «Кызыл Малкяр» колхозну кыарауга кыатышханладан бирлери болгандыла. Жаш машина жюрюгтенди, кыыз а -ийнек сауучу болуп уруннганды. Маймулатны эрикмей-талмай ишлегенин кёрюп, таматала аны сют-товар ферманы башчысына салгандыла. Алай ол ийнек саууганын да кыоймаганды, кеси биринчи болуп кыалмай, жаш тёлө-комсомол бригадасы да айырмалы эди.

Маймулат КъМАССР-ни Баш Советини депутатына эки кере эмда Совет Союзну алтынчы чакырылыууну депутатына да айырылганды. «За трудовую доблесть» майдал бла сауугаланган ол биринчи таулу тиширыу эди. «Аналыккыны» 1-чи, 2-чи, 3-чю даражалы майдаллары бла да белгиленгенди. Бет жарыккы урунган ючюн кёп кере махталганды. Аланы эллиле бюгюн да атларын уллу хурмет бла сагынадыла, кёплеге иш бла, сёз бла да эс тапдырып, болушуп турганларын унутмайдыла.

Юйор от жагыны сакълай, Маймулат бюгон да сабийлерине, аладан тууганланы хар бирин да огъурлу сёлери бла жапсарды, насыпхаты бла юйретеди. Жашлары, кызылары, аладан тууганлары да аны, ыннаны эртте заманладан эсенлиулерине да тынгыларга бек сюедиле.

Бу кюнде Маймулатны тууган кюнун киеуле, келинле, жашла, кызыла, туудуккыла, аладан тууганла, жууккыла, ахлула, уллу юйге, кенг арбазга жыйылып, хар замандача, белгилерикдиле. Бу огъурлу анагъа, ыннагъа биз да узакъ ёмюр, саулукъ, эсенлик тежейбиз.

Люба АДИЛОВА.

– Балам, мени алтын Тенгизчигим, санга чакъгъан терекни жырын айтайым...

– Ынна, Аслан бла ойнаркъа барайым андан эсе, сакълап турады.

– Да ингерде кеп чалхандан арыса да, жукълап къаласа. Чакъгъан терекни жырын не заманда айтырыкъма мен санга?

– Терекни жыры неге керекди манга?
– Да алманы, кертмени, эрикни уа бек сыйюп ашайса...

– Сора не?

– Терекни жырын да билерге керексе!

– Хо, амма, кюнлени бир кюнюнде

сайын: «Чакъгъан терекни жырын айтайым», – деп, мен а тынгыламай эдим... «Ариу жыр болур...», – деп келеди келюме.

Жарны башында уа адамла машиналарындан чыгып, гузаба эте эдиле. Жарым сагъатдан вертолёт жетди, жашчык «къоннган» терекке жууукълашып, аны къутхардыла.

Ингерде, жукълардан алгъа, Тенгиз: «Ынна, чакъгъан терекни жырын айтчы манга. Мен бюгюн аны кёргенме. Бал ийисли, дух ийисли терекни. Ол алай ариу эди!» – деди. Ынна уа, ышарып: «Балам, бюгюн ариулукъ

шаптал терекни къатында шинтикге олтуруп солугъанында, бишип, жерге тюшген шапталны ашагъан эди. Ызы бла терекге: «Сау бол, жолум узакъды. Аллах айтса, энтта да тубешир-биз», – деп, жолуна тебиреген эди. Тардан бурулгъанында, келю асыры кётюрюлгенден, жиялап чакъгъанды. Таулугъа Малкъардан багъалы бир зат да жокъду.

– Аппа, элине жетгенден сора уа нек жиялай эди Асан улу?

– Адамла бек къууанганларында, бир-бирде жиялгъан да этедиле. Асан улу уа чексиз къууанган эди. Къол жауулугъун хуржундан алгъа узалса, анда уа – шаптал сюек. Сыйлы жерледен салам! Асан улу ол сюекни жол къыйырында басдыргъанды. «Быйайда шаптал терек ёссюн, я Аллах, хар жолоучугъа кюнню къызыуундан къутулургъа болушсун, ач болгъан шаптал къалсын, жюреги ачыгъан бу терекни ариулугъун, халаллыгъын кёрюп, жапсарыу тапсын, быйайда этилген тилекле къабыл болсунла», – дегенди. Тенгиз, тилекле жер башында кыйда да этиледиле, кёбюрег а – ариу жерледе. Къая башларында, чакъгъан тереклени къатларында...

– Мен да билеме чакъгъан терекни ариулугъун, жарда кёргенме аны! Тилек этерге уа эсеме келмеген эди.

– Жарсыма, жашауунг алдады, бала! Терекле кесиючо болма. Къолундан келгенича, адамла жюрюген жерледе терекле орнат. Аланы салкъынлыкълары, шапталлары, алмалары, кертмелери, эриктери улунугитчени да къууандырлыкъдыла. Терек аманнга, игиге да бирча саугъалайды салкъынлыкълары. Терек айырмайды бизни бир бирибизден, хар инсан да ашаса, тойса, насыллы болса сюеди.

...Тенгизчик эттенликде атасына тюшюн айтды. Ол а эшитмеген эди Асан улуну шаптал терегини юсюнден бир зат да. Ынна уа: «Бизде, Чегемде, туююлду ол. Асан улуну шаптал тереги Черек аууундады. Ол сыйлы жерледен келгенин билип, къонакъла да алайда тилекле этедиле, бутакъларына тюрсюнюл баучукъла тагъадыла», – деди.

Бардыла Тенгизчик бла атасы Черек ауузуна. Анда уа Асан улуну шаптал тереги кесилип. Тюрсюнюл баучукълары бла бутакълары уа жаргъа атылып...

БАЙСЫЛАНЫ Марзият.

Къонакъбайлыкъ

Хычинлерибизни, бишлагъыбызны да жаратхандыла

Москвада 7-16 июльда ётерик «Россейни аш-татулары» деген фестивалгъа бизни республика да къатышырыкъды. Анда къонакъла таулу хычинле, къабарты бишлакъ, алмала, томатла, гара суула сатып алаалыкъдыла. Нальчикде сют комбинат а «Чабан» ат бла чыгъарган продукциясын кёрюптюрюкдю.

Фестивальны РФ-ни Эл молк министрствосу, ара шахарны правительствосу бла бирге къуаргъандыла. Ары келликлени бек бай маданият программа сакълайды, дейдиле КЪМР-ни Эл молк министрствосунда. Эм «татыулу» жери уа аш этиу бёлюю болуукъды. Анда къонакъланы регионланы миллет ашлары бла сыйларыкъдыла. Къуру Россейде угъай, андан тышында да аты айтылгъан, белгили шеф-повар Чеченланы Бисо уа таулу хычинле этерге юйретирикди!

Дагъыда бай той-оюн программа, жырла, телсеуле сакълайдыла къонакъланы. Къабарты-Малкъарны атындан сахнагъа «Кабардинка» эм «Балкария» ансамбльле, Текуланы Амур, Ауес Зеушев, Асият Паштова, Оксана Хакулова эм башха жырчыла да чыгъарыкъдыла.

Аш-азыкъ фестиваль Манежный майданда эмда 25 чакълы башха тийреледе ётерикди. Анга жетмишден артыкъ региондан 330 чакълы предприятие эмда организация къатышырыкъдыла, къонакъланы саны уа 800 мингден атларыкъды.

Жашау халпа

Шаптал терек

тынгыларма, шёндю уа ойнаркъа барайым. Салкъынракъ заманда футбол ойнап, кюн къызса уа, сууда жууундукъбуз.

– Да бар. Сакъ болугъуз суу боюнудна.

Тенгиз бла Аслан футбол талагъа жетгенлеринде, анда тенгчиклери жыйылып тура эдиле. Бир-эки сагъат ойнап, башха орамны жашчыкъларын хорлап, суу боюнуна тётюлдюле. Жуууну, ызы бла жылы, уллу ташлада жатып, ойнай-кюле, заманларын зауукълу оздурдула.

Ала элге къайтып келгенлей, жолда машинала бир кезиуде кеп болуп къалдыла. Алагъа эси кетип, Тенгиз жолну тюз къыйырына жууукълашханын эсlemeди, аягъы учалап, жаргъа кетди. Асланны къычырыгъы элгендирди, алай тюз ол кезиуде жарны угъай, чакъгъан терекни кёрюп, сейирге къалды. Бир такъыйкъаны ичинде: «Жалан ташда къалай ёседи терек?» – деген соруу учду мыйысында. Сора къызгъылдым голпочкле юсюн басхан терекни ариу ийиси бурунуна урду. Тюз ол къысха кезиучюкде бир бутакъгъа къолчукълары чулгъандыла, экинчисине уа аякчыкъларын салды. Уча келип, тарда ёсген терекке олтуруп къалды. «Мен бюгюннге дери тереклени чакъгъанлары, бу ариу ийисни нек эсlemeгенме? Ынна айта эди кюн

санга бетин ачханды. Иги кюн эди», – деп, чакъгъан терекни жырын айтып башлады. Тенгизни анасы уа, адам эшитмез чючюн, бетин жастыкъгъа басып, ауузун жан жаулукъ бла жабып жиялай эди, инбашлары къалтырай...

...Ол кече бешжыллыкъ Тенгизчик тюш кёрдю: жол къыйырында, жар башында бир шаптал терек шуулдай, желде жырын жырлай. Аны къатында уа акъ сакъаллы аппа.

– Мен а билеме чакъгъан терекни жырын, ынна юйретгенди, – деди Тенгизчик.

– Хар терекни да кесини жыры барды. Бу дуняа жырладан, макъамладан толуду, – деди аппа. – Билемисе, бу терек къалай ёсгенди? Къайдан келгенди? Къонакъ терекди бу. Кюнлени бир кюнюнде шаптал сюекни жерге жол къыйырында Асан улу салгъан эди. Бар эдиле аллай адамла эртте заманлада: ахчасыз-бохчасыз узакъ жерлеге билим излей баргъанла, узакъ къылгъанла. Шёндюча, самолётла бла жетмей эдиле сыйлы жерлеге. Жылла бла жоллада, ийне бла жер къызгъанлай, аз-аз билим жыя...

– Асан улу уа сыртына кётюрюпюмо келтиргенди терекни Малкъаргъа?

– Угъай, бала. Бюрюкюно жерге салсанг, битим ёсгенлей, шаптал сюек да терек болуп кетеди. Хаж къылгъанында, сыйлы жерледе Асан улу

СЁЗБЕР

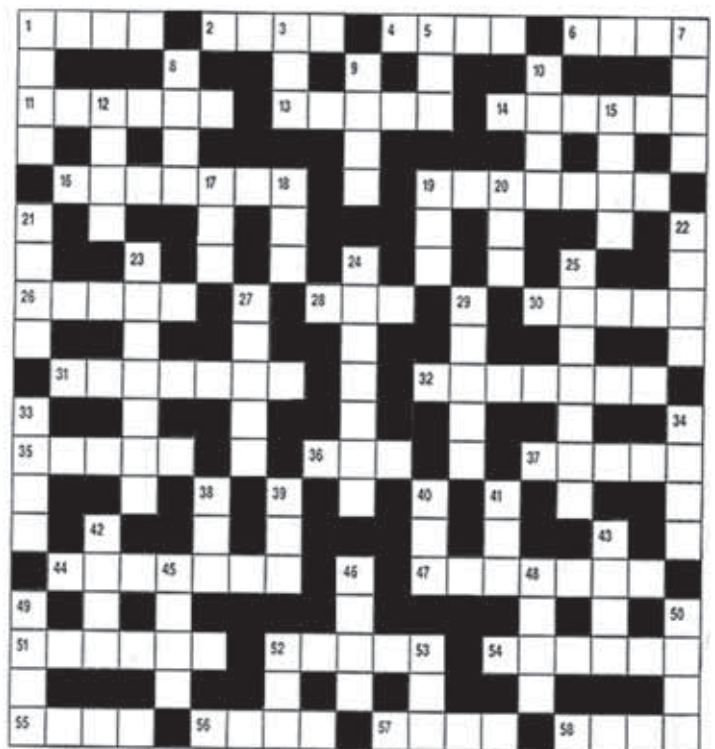
ЭНИНЕ: 1. Сабий тилде кёгет. 2. Юй къанатлы. 4. Архта деп, ашарыкъ жыйылган жер. 6. Айранны тюрюлюсю. 11. Ауругъаннга керек зат. 13. Кереклиси тенгли. 14. Адамгъа берилген сыйны ёлчечи. 16. Босагъа таш. 19. Эртте налогчу. 26. Кеп суу (океан). 28. Душман. 30. Эрттегили хуржун. 31. Кавказ миллетни адамы. 32. Багъалы дарий. 35. Адамны къарыусуз этген. 36. Буу. 37. Къанатлы. 44. Терекни жасауу. 47. Тёгерегингде халкъ. 51. Уллу мал. 52. Гыржын. 54. Жюрекни къууандырған сёз. 55. Эр киши сабий. 56. Ун бла зат этгенде керек зат. 57. Ханны кенгешчиси. 58. Жюз жыл.

ЁРЕСИНЕ: 1. Уручу. 3. Грециягъа таулула алай айтхандыла. 5. Саулай къуурулгъан къой эт. 7. Бир тюрюл бир белги. 8. Тюз жер. 9.

Татар-монгол аскер. 10. Оюнда уллу ашыкъ. 12. Аскер къауум. 15. Иги ишлеген. 17. Аны биреуге къызгъанла кеслери тюшедиле ары. 18. Туу жерде къол. 19. Адамны къылыгы аны бла чыгъады андан. 20. Тюзю, терсин айыргъан жер. 21. Аскерчиле жюрютген балтаны тюрюлюсю. 22. Пальто къумач. 23. Сакълаучу. 24. Ол къалакъгъа къарап, боллукъну айтадыла къартла. 25. Агъачда балта бла ишлеу. 27. Чабакъ. 29. Ёлгенден къалгъан ырысхы. 33. Сууну, кийимни да болады. 34. Кимге да, бютюнда телиге керек зат. 38. Къышны саугъасы. 39. Аз заман. 40. Патчахны баш кийими. 41. Чегемде эски эл. 42. Аны адамны этине, жюрегине да саладыла. 43. Жаз башы ай. 45. Адамны башы кирир жер. 46. Эрттегили сауут. 48. Дуняа. 49. Мюйюшледе ауну устасы. 50. Парижде белгили музей. 52. Кеси тапмагъан ана. 53. Жылны кезиюу.

Газетни 78-чи номеринде басмаланган сёзберни жууаплары:

ЭНИНЕ: 3. Чырча. 8. Бахсанчы. 9. Тулпарла. 10. Жамычылыкъ. 14. Олтан. 17. Хахай. 19. Къалауур. 21. Ханума. 22. Ашыгъуу. 23. Къалач. 24. Орман. 25. Къуршоу. 28. Къумгъан. 30. Хадауус. 31. Чумла. 32. Алима. 35. Гурмулукъ. 38. Гюртюлюш. 39. Шамдарий. 40. Келин.
ЁРЕСИНЕ: 1. Гыбышы. 2. Ачытхы. 4. Табанлау. 5. Антау. 6. Алгъын. 7. Улутхачы. 11. Чуракъ. 12. Къаракъумла. 13. Къаланкъала. 15. Къаламан. 16. Ауурлукъ. 18. Багуш. 20. Сынау. 26. Шаушюют. 27. Жалау. 29. Маметтир. 33. Гулла. 34. Хурма. 36. Мушкет. 37. Кашмир.

Шахар

Көп тюрсюнлю
айбат Нальчик

Сураг репортаж

Нальчик жылны кыйсы кезиунде да бек ариуду. Жайда уа бютунда. Терекле чапыракларын бошлайдыла, гюлле чагадыла. Фонтанла ишлеп башлайдыла. Шахарны кылайына барсанг да, кыйсы орамында болсанг да, ол сейирликди, кимни да эсин кесине бурады. Бери бир кере келген, аны ариулугун, тазалыгын, жашиллигин айтып тауусмайды. Мен кесим да көп шахарлада бла кыраллада болуп, Нальчикден ариуун а кермегенме.

Бу кюнледе көп жерледе шахарны жашиллендириуу бла кюрешгенлени тюрлю-тюрлю тийреледе керюрге боллукду. Ала гюлленден сейир суратла кырашдырадыла, суу саладыла, орамланы, майданланы бютун айбат этедиле.

Нальчикни шахар администрациясыны аллында майданда сейир накышла сала турганланы керюп, кытларына барама. «Биз бу жол салган накышыбызны бир жерде да, бир заманда да керлюк туюлюсуз», – дейдиле «Горзеленхоз» предприятида ишлеген тишируула.

Алайдан арлакь ётуп, биринчи номерли поликлиники кыатында, эртте ишленген межамны кыбыргысында уа бир уллу сагыат тагылылды. Анга узакдан кыарап окыуна керлюксе ненча сагыат болганын. Хар ким да суйген «Сосурукь» да узакдан керюнеди.

Нальчикге келген кыонакыла аны кыатына бармай, алайда суратха туюмей кетмейдиле. Анга элтген канат жолдан кыарасанг а, шахарыбыз кыол аяздачады.

Ленин атлы орамда уа кызыуу кюнледе шовшду, кёпле терекле туюбюнде шинтиклеге олтуруп солуйдула. Фонтанла да кытларына келгенлеге сериуонлюк бердиле. Солуу паркга кирип, аны жаяу жоллары бла Долинск таба бара, «Кыонакь» ашханакыа жетсенг а, анда алаамат шишлик эмда берекле бла сыйлайдыла. Ингирикде уа Нальчик черекни боюну бла ишленген жаяу жолда сабийле, жаш адамла, абаданла да көп санда айланадыла.

Кёлню бир жанындан башхасына кыарасанг а, кёзге кыуат берген сурат ачылады. Ыразы эсенг а, солуу паркда аттракционлагыа, бютунда бег а бурула турган уллу «Чархха» олтур да, шахарны жууукь кер. Ариулугуу бла кесине тартады бизни шахарыбыз.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Ыразылыкь

Жюреклери — халал,
Кыоллары — чемер

Черек районну Огыары Жемтала элиндеги амбулаториякыа бир ненча жылны ичинде Аналаны Олеся башчылыкь этип келеди. Анга уа медсестрала Занибекланы Ариужан бла Кыазийланы Рита билеклик этедиле. Эллилени айтыуларына кере, бу тишируула ишлерин билген, аны кёллери бла суйген, ариу тилли, халал жюрекли, чемер кыоллу адамладыла. Аланы болушлуклары керек болса, бир заманда да кеслерин сакьлатмайдыла, солуу, байрам кюндю деп кыарамайдыла, мычымай жетедиле.

Аланы юслеринден жазарыбызны тилеп, «Заман» газетни редакциясына Огыары Жемтала элде жашаганыланы атларынден пенсиячы Жангоразланы Рамазан сёлешгенди.

– Кыошмай, кыоратмай айтайым, эл амбулаториякыада ишлеген врач, медсестрала да билемли, уста адамладыла, гитчеге, уллугуа да бирча кыайгырадыла. Тёзюмлюккери да бек уллуду, болушлукь излей келгенлеге эс буруп

тынгылайдыла, хар затны да тынгылы ангылатадыла. Аланы алларына ауруп барсанг, сау болуп кыайтханча боласа, ауруганынгы да унутаса.

Биз, абаданла уа, жарсыугыа, терк-терк ауруучубуз. Ала юйге келип кыараргыа, керекли мадарланы этерге да эринмейдиле. Дарман керек болуп, жаныбызда табылмаса, аны тапдырадыла. Бир адамгыа хыны сёлешгендиле неда уллу кёллюк этгендиле деп эшитмегенбиз, кермегенбиз. Дарманладан сора да, ариу сёзлери бла багьадыла. Мен айтханланы эллиле Мамайланы Мухтар, Жанаккуланы Аминат, Алтууланы Кыазий, дагыда көп башхала да арсарсыз кыатлайдыла, – дегенди Рамазан.

Олеся Бызынгы элде туууп ёсгенди, алай Огыары Жемталада ишлеген жылларыны ичинде бу эллиле анга бир бек жууукь адамларыча болгандыла. Ала да анга хурмет этедиле. Ол аланы ыспасларына уллу усталыгы эмда адамлыгы ючюн тийишли болгандыла.

ДАЛХАТЛАНЫ Марзият хазырагьанды.
СУРАТДА: Аналаны Олеся, медсестрала Занибекланы Ариужан эмда Кыазийланы Роза.

Учредитель: Кыабарты-Малкыар Республиканы Парламенти бла Правительствоу

Баш редактор
КЫОНАКЫЛАНЫ Хасан

РЕДКОЛЛЕГИЯ:

ТЕКУЛАНЫ Хауа
(баш редакторну орунбасары),
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат
(баш редакторну орунбасары),
ТОКЫЛУЛАНЫ Борис
(жууаплы секретарь),
МУСУКАЛАНЫ Сакинат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
ТРАМЛАНЫ Зухура,
УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:

Редакторну приёмный - 42-63-01. Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 40-03-24. Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманы эм аслампы информацияны эркинликлерин кыоруулау жаны бла Кыабарты-Малкыар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.

Регистрация номер — ПИ № ТУ07-00118. Индекс - П 5893

Газетни басмагыа «КыМР-Медиа» ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет «Издательство «Южный регион» ООО-ну типографиясында басмаланганды. Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а

Номерге графикге кере 19.00 сагыатда кыол салынады. 20.00 сагыатда кыол салынганды.

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН
ЧЫГАРГАНЛА:

Улбашланы Мурат - дежурный редактор, Кучукланы Сафият, Кетенчиланы Зульфия - жууаплы секретарыны орунбасарлары; Геляланы Валя (1,2,3,4-чо бетле), Зезаланы Лида (9, 10-чу бетле), Ахматланы Люоза (11,12-чи бетле) — корректорла.

Тиражы 1424 экз. Заказ № 1469

Багысы эркинди.

РЕДАКЦИНЫ ЭМ
ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,
Ленин атлы проспекти, 5

электронный почтасы:
elbor_50@mail.ru